

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра нових медій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету журналістики
проф. КРУПСЬКИЙ І. В.

“12” вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Розслідувальна журналістика»

освітній рівень – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань – 06 – журналістика,

спеціальність – 061 – Журналістика

освітня програма – ОПП «Журналістика»

Факультет журналістики

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма “Розслідувальна журналістика” для студентів
за спеціальністю 061-журналістика.

Розробники: асистент Полянський Ігор Степанович, асистент кафедри нових медій

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) нових медій

Протокол № 1 від 12 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри нових медій – доц. ГАБОР Н. Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 061-журналістика	За вибором	
Модулів – 1	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 061-журналістика	Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти : аудиторних – <u> 2 </u> самостійної роботи студента – <u> 4 </u>		11 год.	16 год..
		Практичні, семінарські	
		11 год.	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		68 год.	70 год..
		Індивідуальні завдання: _____ год.	
		Вид контролю: (екзамен/залік)	
	залік	залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти – 11/34

для заочної форми здобуття освіти – 2/7

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – курс «Розслідувальна журналістика» покликаний ознайомити студентів з концепцією, системою основних понять, з принципами і видами розслідувальної журналістики, виробити навички пошуку, визначення методики осмислення інформації, аналізу й оцінки явищ із різних сфер життя суспільства у процесі розслідування. Він розглядає фактори, що визначили бурхливий розвиток журналістських розслідувань у сучасному світі, їхню роль у становленні громадянського суспільства в Україні. На практичному матеріалі досліджено мету, засоби, принципи, умови і форми існування цього виду журналістської діяльності, перспективи розвитку й особливості адаптації закордонного досвіду в українських умовах.

Завдання – навчальної дисципліни «Розслідувальна журналістика»:

- дати визначення поняття «журналістське розслідування»; з'ясувати відмінності між «розслідувальною журналістикою», «журналістським розслідуванням» і «дослідницькою журналістикою» та «журналістським дослідженням»;
- вивчити історичні передумови виникнення жанру журналістського розслідування;
- з'ясувати місце розслідувальної журналістики в системі сучасних видів журналістської діяльності;
- проаналізувати предмет розслідування в журналістиці, його види й особливості;
- вивчити основні методи пізнання дійсності, якими користується журналіст у процесі проведення розслідувань;
- розглянути й проаналізувати особливості організації й основні етапи проведення журналістських розслідувань;
- охарактеризувати розслідування різних типів: політичні, корупція, економічні, екологічні, соціально-побутові, історичні;
- осмислити принципи створення тексту журналістського розслідування; виявити співвідношення понять достовірності, доказовості, переконливості;
- проаналізувати ключові джерела інформації, які використовує журналіст у процесі розслідування, класифікувати й типізувати їх;
- окреслити найважливіші правові, адміністративні, професійні перепони, що виникають перед журналістом, який проводить розслідування;
- осмислити етичну складову журналістики розслідування;
- окреслити найважливіші аспекти безпеки журналістського розслідування – особиста, інформаційна, майнова і юридична безпека журналіста-розслідувача

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

ЗК12. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК03. Здатність створювати медіапродукт.

СК04. Здатність організовувати й контролювати командну професійну діяльність.

СК05. Здатність ефективно просувати створений медійний продукт.

СК06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

СК07. Здатність аналізувати світові та українські суспільно-політичні процеси у контексті сучасної журналістики.

СК08. Здатність орієнтуватись в інформаційних потоках і джерелах нових медій, а також формувати інформаційні бази в інтернетпросторі та керувати інформацією в різноманітних соціальних мережах.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціалізації (СКС)

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- різницю між журналістським розслідуванням і дослідженням, між журналістським розслідуванням і розслідувальною журналістикою;

- основні історичні етапи і ключові досягнення розслідувальної журналістики;
- предмет розслідування в журналістиці, його види й особливості;
- основні методи пізнання дійсності, якими користується журналіст у процесі проведення розслідувань;
- особливості організації й основні етапи проведення журналістських розслідувань;
- усі типи розслідувань, які практикують у сучасних ЗМІ;
- принципи створення тексту журналістського розслідування;
- ключові джерела інформації, якими можна скористатися у процесі розслідування;
- найважливіші правові, адміністративні, професійні перепони, що виникають перед журналістом, який проводить розслідування;
- морально-етичні обмеження під час проведення журналістського розслідування;
- усі засоби забезпечення журналіста-розслідувача під час виконання службових обов'язків.

вміти:

- вільно оперувати термінологією, історичними фактами і прикладами, що стосуються журналістського розслідування;
- обирати продуктивні напрямки для здійснення пошукової діяльності й конкретні теми для розслідувань;
- ефективно застосовувати найважливіші методи пізнання дійсності для збору й аналізу інформації;
- організувати і провести пошук та збір інформації, опрацювати здобуті дані, розробити гіпотезу і довести її істинність чи хибність;
- написати якісний, доступний і переконливий текст розслідування;
- оминати очевидні перешкоди на шляху проведення розслідування, вчасно виявляти й мінімізувати вплив прихованих перепон;
- дотримуватись усіх морально-етичних приписів журналістики під час збору та опрацювання інформації та у процесі написання матеріалу;
- забезпечити особисту, інформаційну, майнову та юридичну безпеку журналістського розслідування.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань
- ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції
- ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами
- ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел

- ПР05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань
- ПР06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
- ПР07. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег
- ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.
- ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук
- ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації
- ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення
- ПР16. Планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану як на генерування інформаційного контенту, так і створення медіапродукту, а також його промоцію
- ПР17. Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернетплатформах
- ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва
- ПР19. Аналізувати світові та українські суспільно-політичні процеси та готувати міжнародні новини у пресі, на радіо, телебаченні та в нових медіа.
- ПР20. Виокремити проблематику новомедійних досліджень, застосувати доречні методи аналізу, професійно аналізувати обрані сегменти нових медій та тенденції у них; презентувати отримані знання як в усній формі, так і за допомогою засобів нових медіа.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Становлення сучасної розслідувальної журналістики у світі та в Україні.

Тема 1. Вступ. Традиції розслідувань у світовій та українській літературі й журналістиці.

Тема 2. Закордонний досвід розслідувань: американська традиція.

Тема 3. Журналістські розслідування в Європі.

Змістовий модуль 2. Розслідувальна журналістика як вид діяльності ЗМІ.												
Тема 5. Мета і предмет журналістських розслідувань.	2	1	1			4						
Тема 6. Методи розслідувальної журналістики. Тема 7. Організація й етапи журналістського розслідування	2	1	1			8						
Тема 8. Особливості розслідувань різних типів.	2	1	1			4						
Тема 9. Створення тексту журналістського розслідування	2	1	1			4						
Разом за змістовим модулем 2	8	4	4			20						
Змістовий модуль 3. Умови здійснення розслідувальної діяльності в журналістиці.												
Тема 10. Джерела інформації та доступ до неї.	2	1	1			4						
Тема 11. Перешкоди в розслідувальній діяльності журналіста.	2	1	1			4						
Тема 12. Правові обмеження розслідувальної діяльності. Тема 13. Етичні обмеження журналістських розслідувань.	2	1	1			8						
Тема 14. Безпека журналістського розслідування.	2	1	1			12						
Разом за змістовим модулем 3	8	4	4			28						
Усього годин	32	11	11			68						
ІНДЗ			-	-		-		-	-	-		
Усього годин												

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Тема 1. Вступ. Традиції розслідувань у світовій та українській літературі й журналістиці.	1
2	Тема 2. Закордонний досвід розслідувань: американська традиція. Тема 3. Журналістські розслідування в Європі.	1
3	Тема 4. Розслідувальні структури в сучасній Україні та в країнах пострадянського простору.	1
4	Тема 5. Мета і предмет журналістських розслідувань.	1
5	Тема 6. Методи розслідувальної журналістики. Тема 7. Організація й етапи журналістського розслідування.	1
6	Тема 8. Особливості розслідувань різних типів.	1
7	Тема 9. Створення тексту журналістського розслідування	1
8	Тема 10. Джерела інформації та доступ до неї.	1
9	Тема 11. Перешкоди в розслідувальній діяльності журналіста.	1
10	Тема 12. Правові обмеження розслідувальної діяльності. Тема 13. Етичні обмеження журналістських розслідувань.	1
11	Тема 14. Безпека журналістського розслідування.	1
	Усього годин	11

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Огляд профільної літератури. Аналіз діяльності попередників сучасних журналістів-розслідувачів (М. Твен, Ч. Уорнер, Г. Ллойд, С. Макклор, Е. Лефевр, Р. Бейкер, Д. Пассос, Р. Уоррен, Ю. Стріндберг і тд.)	8
2	Аналіз традицій та особливостей журналістських розслідувань у певній країні (на вибір студента)/ Діяльність провідних американських журналістів-розслідувачів в урядовому пропагандистському апараті США – Комітеті суспільної інформації (Committee on Public Information).	8
3	Огляд українських медіа, присвячених розслідуванням (на вибір студента)	4
4	Найпоширеніший предмет журналістських розслідувань в українській і пресі: аналіз публікацій.	4
5	Спостереження, журналістський експеримент і журналістська провокація як методи розслідувальної журналістики: аналіз прикладів застосування в публікаціях українських і зарубіжних авторів. Ключові етапи проведення журналістського розслідування: скласти план умовного розслідування на конкретну тему.	8
6	Розслідування корупційних скандалів в українських і закордонних ЗМІ: порівняльний аналіз (публікації на вибір студента).	4
7	Підготовка і написання експериментального журналістського розслідування на обрану тему (після обговорення з викладачем).	4
8	Аналіз джерел інформації журналістського розслідування в Україні за ступенем доступності й достовірності даних.	4

	Описати джерельну базу свого розслідування.	
9	Основні закони і методи формування особистого досьє журналіста-розслідувача. Створення власного архіву з обраної проблематики	4
10	Аналіз найпоширеніших правових і етичних порушень у публікаціях розслідувального характеру в українських та закордонних ЗМІ.	8
11	Методи і засоби посилення особистої безпеки журналіста під час проведення розслідування. Презентація та обговорення власної статті-розслідування.	12
	Усього годин	68

10. Методи навчання

Результати навчання даної дисципліни деталізують такі **програмні результати навчання**:

Результати навчання	Методи навчання і викладання	Методи оцінювання досягнення результатів навчання
Ключові характеристики та актуальні проблеми розслідувальної журналістики; розробка власних концепцій розслідувань; обізнаність студентів у етичних, правових та організаційних аспектах розслідувань.	Лекції, семінарські заняття як класичні, так і круглі столи, наукові семінари, групові та індивідуальні проекти, дискусії, презентації, есеї.	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: 50 балів - поточні завдання протягом семестру; 50 балів - фінальна стаття-розслідування студента Підсумкова максимальна кількість балів <u>100</u>

11. Методи контролю

Контроль за рівнем засвоєння навчальної дисципліни включає поточний контроль на практичних заняттях та оцінку результатів роботи над проектом.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9-10	100
+	20	+	+	20	10	10	10	30	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
A	90 – 100	відмінно	зараховано
B	81-89	добре	
C	71-80		
D	61-70	задовільно	
E	51-60		
FХ	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

* кількість балів для оцінок «незадовільно» (FХ і F) визначається Вченими радами факультетів (педагогічною радою коледжу).

13. Методичне забезпечення

Для вивчення предмету студенти отримують робочу програму навчальної дисципліни з лінками на базову та допоміжну літературу, а також корисні інформаційні ресурси.

14. Рекомендована література

Базова

1. Глушко О. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика. К., 2000.
2. Мурикан Ж. Журналістське розслідування. К.: ІМІ, 2003.
3. Маларек В. Викривання фактів. Суть та практика журналістського розслідування. – К., 1999.
4. Хоменок О.С. Журналістське розслідування. Навчальний посібник / О.С. Хоменок, О.О. Бурмагін, К.Б. Іванова, Є.М. Рибка, В.А. Томіленко. – Мелітополь, 2008 . – 182 с.

5. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. – Київ, 2013. – 190 с.

Допоміжна

1. Коваленко, А. В. (2022). ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ЗБИРАННЯ, ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ. Криміналістичний вісник, 38(2), 48–59. <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2022-38-2-48>
2. Андрющенко Е. Архіви КГБ: Невигадані історії. Vivat, 2022.
3. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За заг. ред. В.Ф.Іванова. К.: Академія Української Преси, 2004.
4. Гарматій О. Суспільна значущість журналістських телевізійних розслідувань. Теле- та радіожурналістика. 2020. № 19. С. 149–157.
5. Володимир Бірчак, Отар Довженко, Андрій Когут, Юрій Макаров, Ольга Попович, Ярина Ясиневиц. Архіви КГБ для медіа:Посібник / Редактор-упорядник Анна Олійник: Центр досліджень визвольного руху. — К.: К.І.С., 2018. — 216 с., іл.
6. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. — 100 с.
7. Марчук А. Аналіз електронних декларацій: посібник для громадських активістів та журналістів. К.: «Антикорупційний штаб», 2017.
8. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практичний посібник /. О. М. Гороховський. – Дніпро: ЛІРА, 2017. – 133 с.
9. Яблоновська Н. В. Журналістське розслідування в аспекті оперативно-розшукового законодавства: pro et contra / Наталя Яблоновська // Соціальні комунікації: результати досліджень – 2011: колективна монографія [за ред.. О. М. Холода]. – К. : КиМУ, 2012. – С. 293 – 305.
10. Земляна І. Журналіст і (не)безпека: посібник для журналістка, який працює у небезпечних умовах. К., 2016.
11. Корнієнко А. Журналістське розслідування крок за кроком від Олексія Шалайського. Львів : Школа журналістики УКУ, 2015. URL: <http://journalism.usu.edu.ua/program-highlights/3317/>
12. Іванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика. К.: Вища шк., 2006.
13. Халер М. Пошук і збір інформації: Навчальний посібник/ За загал. ред. В.Ф.Іванова та А.Коль. К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2006.
14. Рендол Д. Універсальний журналіст. К.: «К.І.С.», 2007.
15. Юридичні аспекти антикорупційних журналістських розслідувань та кампаній захисту громадських інтересів: законодавство та практика. К.: Асоціація медіа-юристів, 2007.

16. A watchdog's guide to investigative reporting: A simple introduction to principles and practice in investigative reporting/ Derek Forbes. Konrad Adenauer Stiftung, Johannesburg, 2005.
17. Investigative Journalism in Europe/ edited by Dick van Eijk. Amsterdam: WOJ, 2005.
18. Lucinda S. Fleeson. Ten Steps to Investigative reporting. Washington, D.C.: ICFJ, 2000.
19. Shaking the foundations. 200 years of Investigative Journalism in America / Edited and introduced by Bruce Shapiro. New York, 2003.
20. The Investigative Reporters Handbook: A Guide to Documents, Databases and Techniques/ Brant Houston, Len Bruzzese, Steve Weinberg. Fourth Edition. Boston, New York: Bedford/St.Martins, 2002.

15. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету імені Т. Шевченка – <http://journalib.univ.kiev.ua/>
2. Сайт Центру розслідувальної журналістики – <http://centerforinvestigativereporting.org>
3. Фундація розслідувальної журналістики – <http://fij.org>
4. Сайт проекту підтримки журналістських розслідувань у Східній Європі – www.i-scoop.org
5. Віртуальна бібліотека навчальних матеріалів з журналістики – http://window.edu.ru/window/catalog?p_rubr=2.2.73.8
6. Всесвітня конференція журналістів-розслідувачів – <http://globalinvestigativejournalismconference2008.wordpress.com>
7. Всесвітній форум з розслідувальної журналістики – <http://www.globalinvestigativejournalism.org>